

Bartóki szép

Miután a völgyben Janicsay Borbála pártában maradó báró kisasszony visszajáró szelleméről kezdenek beszélni, az önkormányzat megkettőzi az éjjeliőrök számát, juttatási pótlékként vállalja az érintettek szemétszállítási díjának megtérítését.

Aznap este Izsákkal vagyunk az utcán, a neonsápadt éjszakában, leleményességünkre, tapasztalatunkra bízva, ki milyen kézbelivel jön. Mivel olyan időket élünk, amilyent, éjjeliőrködni önvédelmi szerszám nélkül elképesztő könnyelműség. Hol van már az a lány, termékeny békeidő, amikor Harmat Matyi szájában úgy hajnali négy óra táján kivirágzik a labdarózsa, miután elmegy ledőlni a műemléknek számító harangláb alá.

Matyi szokása ágacsát forgatni a szájában, kivételesen a bazsarózsa ágacsáját. Ilyen emberről mondják mifelénk, hogy rigolyás, nehéz természetű teremtes. Fogalmam sincs, honnan a képzettársítás, de ez a szokás egyáltalán nem ritka. Ha ez így megy, előbb-utóbb felveszik a népbetegségek lajstromába. Azt mondják, a tojásfej is népbetegség, ám még kiderítésre vár, a völgyben mitől annyi tojásfejű ember, noha, az igazat megvallva, nekem nem tűnt fel ez a jellegzetesség. Feltehetően azért nem, mert nekem is tojásfejem van, tudom apámtól, amit ez időben sűrűn hangoztat, ami arra utal, hogy meggyőződése szerint a tojásfejűek között kell keresnem nemzőmet, semmi esetre sem ő az, hiszen neki nem is tojásfeje van, hanem, ahogyan kell, szikáran szögletes. Az ilyenre mondják, laposra vert pofa. Ez a tény apám szerint vitathatatlan valóok és perdöntő bizonyíték, csak hogy mire észbe kap, már nincs kitől válnia, hiszen anyám az én tojásfejűségem okán felmerült vita és tettelegesség után megváltik tőlünk, elmegy örökre, természetesen tojásfejű alakkal, hátrahagyva engem szögletes fejű apámmal, aki napról napra elmondja, hogy meggyőződése szerint anyám egy közönséges kurva. Apámmal szemben, akinek kifejezett vágya volt, hogy tojásfejű

ember soha ne kerüljön a szeme elé, én sok ilyen tojásfejű férfiembert látok, szájukban ággal, gyufa-, bürök-, rozmaring, kapor- és szalmaszállal. Van, aki annyira mohón viszi ezt a furcsaságot, hogy tövises galagonyaágot szúr a szájába, tartaléknak galagonya-bokrétát tűz a kalapjába, mondják ugyanis, nedve a szívre jó hatással van.

Mérvadónak tekinthető vélemények szerint itt szerre mindenki megbolondul, viszont én nem állítanám ezt.

Mondom, Harmat Matyi bámulatosan könnyedén, bazsarózsaággal csinálja, azzal kel, azzal fekszik. Egy ilyen hajnalon történik, ami, miután a bagoly ki-repül a harangláb tornyából. A cselekvés részeseként nagyon is helyeslem, hogy a falu lakossága passzív deffenzívából meglehetősen brutális offenzívába vált, hétvégenként testületileg kivonul a várkastély tövébe, és holdfelkelte után, amikor a baglyak ideje eljön, az emberek torkaszakadtukból ordítják, Janicsay Borbálaaa, a gyehennááák tüzéééére valóóó vaaagy! Maraaadj a poklok fene-kééén! Ne kísééértsd népedeeet! Ha ez nem volna elég, megrázzák a jószág nyakából lepeckelt csengőt és kolompot, verik a dobot, a hajdani húsvéti feltámadások elmaradhatatlan hangszerét, amit újra kellene húzni kutyabőrrel, de nem kerül ember, aki a vállalását szakszerűen el tudná végezni, holott az eb ki van nézve régóta. A faluvégi Pongrátné kutyájáról van szó, ami sorra, alszegtől felszegig lepisili a házak frontján ültetett tearózsákat, ki is száradnak mind. Újabban mindenkit megugat, vicсорít vérmesen, többen állítják, a helyzet drámai: Gyula habot túr, nyáladzik, meg van veszve teljesen. Mások szerint nem is igaz, egyébként is, ha nem lenne, megnézhetnénk magunkat, mert nagy elszántsággal veszi üldözőbe az Oláhok pataka felől közelítő, szokatlanul elszaporodott vadmacskákat. Pongrátné fel is mutat egy fogas csapda fogta dögöt. A csapda valójában őznek volt állítva, mert a dúvad mindent megesz, szívesen fogyasztja a temető árvácskáit, de a jégvirágot sem veti meg. Ami a nyúzott vadmacskát illeti, erősen kár, mondja Pongrátné, hogy a prémes kabátok teljesen kimentek a divatból. Még maradt volna egy lehetőség, aminek hatékonyságát véleményem szerint megkérdőjelezni nem is lenne szabad, már ami Janicsay Borbála szellemének távoltartására vonatkozna, az pedig a harang, viszont erről hallani sem akar a főegyházmegye, az általános helynök úr kérdésre kérdéssel válaszolt, elment az eszünk, mégis mit képzelünk?

A legnagyobb nyilvánvaló bajról senki nem beszél, éspedig arról, hogy már az első, várkastély alatti villámcsődületnél elkezdenek lefelé gurulni a kövek, szemlátomást nő a fal repedése, kérdezem én, vajon mitől? Az emlékezet úgy tartja, hogy a labancok felrobbantják a kurucokhoz pártoló Janicsay bárók ősi fészket, viszont később megújul, szépen benépesül Janicsay bárókkal. Ezt a változatot azonban nem venném készpénznek, mert mondhat a száj, amit akar, ha nincs történelmi leírásokban benne. Mindenesetre, ha a műemlék-védelem nem avatkozik be, egy-két villámcsődülettel járó lármával tovább

repeztünk, a várkastélyt földig romboljuk, oda lesz a maradék idegenforgalom, ha a szellemjárás-kutatókat ebbe a kategóriába lehet sorolni, úgyhogy a magam részéről nem tartom szerencsésnek tovább provokálni Janicsay Borbálát.

Hogy mi van? Harmat Matyi szája mézes bazsarózsa?

Lám, alszegről felszegig alig változik valamit a folklór. Akkor se sokat, ha a történet szájról szájra adva egyre ragacosabb. Mi tagadás, Harmat Matyi csókos legény, nem reménytelen eset, jó sármmal, darabos fizikummal, amíg. Az agglegényszáj virágzása természetszerűleg hírt kap, az esemény bejárja a Tündér Ilona völgyének falvait, majdnemhogy elindulnak csoportosan megnézni, valójában mi történik, aztán a kezdeményezők elrestelik magukat, nehogy már Harmat Matyi megérne nekik annyit...

Szomorú legény lehet, akinek a szája nem virágzik!

Mit mondjak, a labdarózsás esettel visszafogottabban bár, de sokat foglalkoznak a völgy lakói, azóta is erősen megoszlanak a vélemények, viszont ami közös: senki nem vonná kétségbe a történetet. Van, aki szelíd természeti jelenségnek tekinti, mások mögöttes elszólása szerint a Harmat Matyi szájában ki-virágzó labdarózsa nem természetes folyomány. Megint mások: le van sajnálva, Harmat Matyi szája különben is kihűlőben.

Se illat, se szírom.

Mondom a magamét, milyen randák az emberek, idő előtt leírják azt, akit megvisel valamilyen betegség. Nincsenek tekintettel arra, hogy Harmat Matyi ekkor már veserákos, nem tud ott lenni a Rügyfakasztó Gyöngykoszorú Néptáncfalalkozón, ahová az önkormányzat megmosolyogtatón naiv meggondolásból, önköltségen, autóbusznyi agglegényt utaztat, hátha!

Vágott szárú gumicsizma, bocskorszanda, kitérdelt Force török farmernadrág, görgényhodáki zöld kalácsfonásos gyapjúblúz, alatta originál Livingstone-ing a kilósból, zsíros zöld kalap fenyőrügy-bokkrétával, innen visszafelé: borosta, kiálló kunos arccsontok, pajzsmirigytől elhulló szemöldök, vigyorgással terjedő fogszuvasodás, éles ádámcsutkák, betörött körmök, vízzel feltelten dagadó bokkák, úgyhogy a népi csizmalehúzó nem megy feledésbe, a lábujjakon pedig húsba vágóan behajló körmök, amit a hajnali harmat áztat ki a kertek alján, hazafelé menet, feltéve, ha a láb bocskorszandában cuppog. Ilyen volt Matyi. Isten adjon örök nyugalommat neki!

Ád, vajon, ád?

Szóval újabban doronggal, bütykös juhászbottal, vasvillával, baltával szokás kiállni az utcára, jómagam sarlóval érkezem a villanyoszlopok fénykörébe, nézzük a villanykörte fehér izzásában repkedő éjjeli lepkék ostromát, amíg elmegy a szemünk világa, nagyokat pillogtatunk, ha látni akarunk valamit. Így vagyunk akkor is, ha a Horváth-bárban kétszer nézzük végig ugyanazt a szexfilmet, amit a tulaj kifejezetten éjfél után engedélyez videóról. Látni kell márpedig, azért vagyunk kint, hogy lássuk azt is, amit látni nem szabad. Főlösképpen hangoztatom, tulajdonképpen negatív diszkriminációval kezel az önkormányzat, de egy szavamat sem értik sorstársaim, néznek bambán, mi van?

Megmondom, faszfejek! Szerintem kisebb gond Janicsay Borbála bárókisaszony visszajáró szelleme, mert hol nem járnak vissza a szellemek; a községi tanács valójában a falu súlyos demográfiai mutatóiból kiindulva elrettentő csapással próbálja a kiöregedés elejét venni, mégpedig olyanformán, hogy a romlott, jászolban alvó, zömében kiszáradt agglegényeket kivétel nélkül arra kötelezi, hogy a nős és nemzőképes férfiakkal szemben többszörösen viseljék a szociális terhet, ami végül is nagyon igazságtalan határozat. Többször felhívtam a figyelmet a nem annyira nyelvi, mint inkább fogalmi zavarra, hiszen a bakterkedés végül is nem szociális, hanem biztonsági kérdés. Ha kitátánám a szám, talán kiderülne, még siralmasabb képet mutatna a falu demográfiája, ha az agglegények nem hajtánák ki magukból a ledolgozatlan ösztönt.

A ledolgozatlan ösztön hullámszerűen, többnyire telehold után szokott jelentkezni. Amikor ezt hangoztatom, váratlanul rám támad a veres hajú Váli Piros. Jobb, ha vigyázok a számra, mondja, különben ő sem lesz rest a száját kitátani, hogy jó emberek, nézzétek meg jól szép kisgyermekem arcát! Hogy mit fogtok látni rajta? Hát nézzétek a csillagos eget, a csillagos eget! Ha nézik az emberek Váli Piros kisgyermek arcán a csillagos eget, akkor az asszony azt állítja, hogy a Göncöl-szekér az erősen szeplős fiú arcán ugyanúgy, tök olyan dőlés- és fekvésszögben látható, mint az én késő legénykori arcomon. Ha pedig ez sem lenne meggyőző, akkor további égitesteket hívna segítségül. A Jupiter, a Vénusz, a Mars és a Szaturnusz, valamint a Hold egyazon időben kétszeri együttállásáról is tudna kérlelhetetlen bizonyítékokkal szolgálni. Szólok a veres hajú Váli Pirosnak, a dolgot kezelje a prezentálnál diszkrétebben. Váli Piros elgondolkozik, úgy látom, intelmemet erősen mélyre szívja, talán a szív tájékaig. Mindig tudtam, Váli Piros tulajdonképpen tűrhetően jó asszony, lehet, nem is sarlatán, tart diszkréciót, feltéve, ha kéred, de garantálni nem tudnám. Eközben kerges talpából kipiszkál egy jókora tövist, érezte a fene, mondja, majd hosszasan néz rám. Még meggondolja, mi legyen. Biztosít, amíg életben van Váli Jakab, nem kér gyermektartási részvállalást tőlem, viszont ha Jakab a gégerákjával végre elpucol, akkor első körben Dénes-mintát vesznek tőlem, mert hiába teszem száraznak magam, és őt teljesen elhanyagolom, mert percig sem hiszi, hogy a kis szeplős Váli megfogánása idején már romlott lenne a magom.

Ismerve valamennyi kézbeli technikai előnyét és hátrányát, én mindig a sarló mellett döntök. Becsípem a hónom alá, kezeimet zsebre vágom, megyek, éppenséggel állok, nézem, kinek van kerékpározni kedve alig valamivel éjfél előtt szigorúan a gyalogjárón, ahová az utcára zuhogó neonfényből meglehetősen kevés, mindössze a gyepük tövére jut, undorítóan látni a patkányok suhanását, vagy hallani arra tájt ipari gumicsizma csorszogását.

Feszt hangoztatom, az éjszaka nyitott könyv, házról házra ki lehet olvasni belőle a sorsok alakulásának erősen befolyásoló okait. Erre a tudományra Váli Piros oktatott. Másként szólva a sötétség arra jó, hogy világosabban lássuk a szóbeszédek összefüggéseit. A hamis történetek nagyrészt napvilág születnek,

amikor a mennyezeti repedések elég jól kivehetők, és követve a vonalakat tűnődik az ember, költ hamisakat.

Ami a sarlót illeti, javasolnám másnak is, aki csak rendelkezik csepp paraszti rutinnal, esetleg vannak még emlékei azokból az időkből, amikor sarlóval vágták a marokra szedett szalmásgabonát, búzát, árpát, rozsot. Úgy, egyetlen rántással ölünkbe ejthetjük a visszajáró szellem fejét, akár a kerítésre felmászott sütőtököt, feltéve, ha a szellem fizikailag prezentál, és nem úgy, mint holdfényben a kerti szénaboglya árnyéka, ami ilyen tájt, kikericsvirágzás idején félelmetesen megnyúlik. Nem vagyok rest, lemérem ugyanis, a júliusi árnyéknál egy menyétugrással hosszabb az októberi árnyék. Nem adnék tippet, mindössze annyit mondok, hogy a munkásosztály zászlaján örökkévalóságot nyert parasztszerszám kifejezetten deffenzív kézbeli. Sarlómat látva, Izsák jön az ötlettel, le fogja szerelni a szecskájuk kését, ami sarló alakú, úgyhogy legközelebb gilotinnal jelentkezik.

Tiszta igaz, nekünk is van szecskánk, négy masszív lábbon áll, Máli kecskének nevezzük. Hogy mitől Máli kecske, holott lehetne Andor is, nagyapám se tudja megmondani. Tejes góré, száraz vagy éppenséggel nyers lucernát apróz vele, a massa hol darabosabbra, hol pépesre sikerül. Sose találنام ki, mire lehet még alkalmas ez az éppen nem veszélytelen szerkezet, ha nem jön a Vörös Hadsereg. Nem is egészen alacsony közlegény, valami tisztiszolga, ilyesmi puffadt ezredesekkel hajt be az udvarunkra, gondolom, masszív kóházunk eléggé biztos fedezéknek tűnik.

Nem minden a Máli kecske, mert annál is érdekesebb a szabadrablás, ami nem karórával kezdődik, mint gondolnánk, hanem két köcsöggel, meglehetősen szerényen. Nem mondanám, hogy két ordenáré köcsöggel, hanem nagyanyám két szép mázas edényével. Sokáig megússza a két köcsög, holott az ilyennek hamar nyaka szokott törni. Hogy mégis honnan a két mázas cserépedény? Kérem szépen, járnak erre hunok, kelták, korondiak. Annyi biztos, a köcsököket nagyanyám menyasszonyi asztalára teszik fel, azt mondják, Rózsa, részünkről ez a te nászajándékod. Nagyapám később állítja, hogy az egyik köcsög száján már akkor jelentkezik a repedés, nagyanyám megnézheti a rokonait, azzal kitép szál szájbavalót a nyírágseprű hegyesre vásott ágából, befalja, ahogyan kell, szépen kezdi forgatni.

Eközben a Kárpátok hágoín özönlik be a Vörös Hadsereg, menteni kell bődön zsírt, két köcsög szilvaízet. Hova, hova, a kemence kéményébe. Megérkezése után a vörös katona jó rutinnal nyúl fel a kemence erősen kormos kéményébe, megveregeti nagyapám vállát, látszik, rokonok vagyunk, mondja. Nagyapám a nagy háborús galíciai frontszolgálatából kifolyólag ért oroszul, nagyon meglepődik, amikor a vörös rokonságról beszél neki, mármint arról, hogy a baskír nép rokon a magyarral. Értésére adja teljesen elképedő nagyapámnak, rokonság jussán viszi az egyik köcsögöt, de megtartja magának a másikat is. Előbb kimegy a frontra, majd eljön a második köcsögért. Aznap este a gépfegyver erősen kelepel a jobbágytelki bérce, másnap nem jön, és sohasem jön a baskír.

Szóval ki vagyunk téve, idén már harmadszor. Ezt így kell mondom, mert akar a fene kint lenni, bár igaz, nyugovóra térés szempontjából akár otthon, akár a Horváth-bárban vagyok, egyre megy. Jó három hete Zolpidemmel alszom el, úgy éjfél felé, gondolom. Itt volna, az ágyam körül leselkedne a bárókisasz-szony szelleme? Éjfél lehet olyankor, vagy valamivel azon túl, biztosra nem mondhatom, mert ki a fene kel ki az ágyból ólmos álmatlanságtól bódultan. Mondhatom, mindig másnap alszom el. Tévéfény sincs, kikapcsol magától, ha nem, elképzelhető, hogy valamikor hajnaltájt ráfekszem a távirányító készülékre, s lennie kell a testemen arra alkalmas szervnek, dudornak, ha nem a csípőcsontom lesz az, mert a sérvet, vakbelet kizárnám, ami elvégzi ezt a hajnali, viszont egyáltalán nem megerőltető feladatot. Szóval a Zolpidem. Hiába jelzem a doktor úrnak, altatóból talán elkelve erősebb, mert nem, sőt egyenesen lehangol, majdnemhogy frászt tesz belém, amikor mondja, az agglegények közül általában nekem írja fel a legerősebb altatót, a többiek ott né, semmi gyógyszerrel, Litricóval, sőt a növényi eredetű Relaxiremmel is simán beérik. Ha tudná a doktor úr, még mi minden rájön az ő receptjére, amit a Horváth-bár pultján ír fel nekik, mint újabb hiteltételt, drága Béka Ilus. Azért „béka” a csúfneve, mert tisztára zöld és guvadt szeme van, úgy is szeret párosodni, ahogyan látunk tavasszal a téglavető cigányok vadvízzel feltelt árkában nagy zöld békákat szorosán egymásba kapaszkodni.

A toronyóra pedig már régóta nem kondít éjfélre, a hozzáértők azt mondják, az óraserkezetét leterhelte a sok mázsa guanó, közönségesen galambszar, pedig meg volt mondva szépen a harangozó Soó Vándor Elemérnek, zavard ki onnan a kártékony madarakat, majd akaszd be belülről a torony rácsos ablakát, hogy ne fújja ki a szél, és csattogtassa, mint valami közönséges budiajtót. De nem, Soó Vándor Elemér egy ilyen uzsukálás után, szerre az arcunkba nézve falfehérből vérpirosba váltva bevallja, már megbocsássunk, ő retteg betenni az ablakot, mert már többször is, estvéli harangszó előtt, miután felmegy a toronyba, lidérces látomások törnek rá, de hogy nevén nevezze a dolgokat, rendszeresen megjelenik neki báró Janicsay Borbála, akinek a templom alatti családi sírboltban kellene lennie, de abból kifolyólag, hogy állandóan zsványok törnek be a kriptába, megrongálnak jó néhány szarkofágot kincsek reményében, elképzelhető, hogy Janicsay Borbála retteg bevárni egy újabb fosztogatási hullámot, így aztán a torony magasából nézelődik. Belátja hajdani uralmát, Szolnok-Doboka vármegye déli peremét, ahonnan a kék erdőségek reggeli párájával valamerre ő maga is elillan, vagy éppen a fekete esőfelhők hátán jövet újra megtelepszik a párkányon.

Amíg a báró kisasszony éltében azt hiszi, hogy a szóban forgó lapályokon, nyári födések környékén felhőtlen gyermekkorát tölti, addig szülei másként gondolják. A család úgy kívánja elrejtetni a szemek elől szegény Borbálát, hogy kiküldi a tanyákra. Ha minden igaz, Janicsay báró attól sem riadna vissza szál leányát illetően, ha a béresek, jobbágyok befogadnák soraikba, Borbála talán egészen jól elvegyülne közöttük, s néhány év múltával már ki emlékezne

Janicsay báró szemnek aligha kellemes elsőszülött leányára. A főúr majdnem-hogy jól számít, Borbála alig bakfiskoron túl máris szemet vet az uradalom csikósaira, akik viszont megkóstolva a gyümölcsöt, fejvesztve menekülnek, télvíz idején átússzák a Szamost, maga sorsára hagyva az uradalmi ménest, a sárló gyönyörű kancákat, ám sorsuk elől végképp meg nem ugorhatnak, mert valamennyien agglegényként fejezik be életüket.

Innentől kezdve Hargitay kántor úr fúzi a szálakat. Rettenetes, a kántor úr előadásába bele kell sápadni, ha pedig szaladunk még egy kört, nem vitás, szederjes arcunk lesz, elképzelterő, hogy szív- és pánikroham ott leselkedik a közelben, akárcsak a bárónő szelleme, mert Hargitay kántor szerint kétség-telenül ott. A kántor aperté kijelenti, nem árt, ha tudjuk mi, agglegények, hogy az erősen rusnya, feltehetőleg emiatt örökre pártában maradó báró kisasszony kielégületlen férfiakra vadászik. Tévedünk, ha azt gondoljuk, hogy perverzióját elviszi a túlvilágra, ami Hargitay kántor szerint természetszerűleg ott is működik. Nyilvánvalóan rontási szándékkal jön éjféltajt, van, amikor bagoly formájában, van, amikor nagyvadként csörtet, ezért ha letört reves hevederrel, ha netán sarkából kifordított kertkapuval, kitört sasfával szembesülünk, akkor nem kérdés, mi áll a dolgok hátterében.

A báró kisasszony szerencsétlenségét súlyosbítja mohó, kielégíthetetlen állapot, valószínűséggel fehér májú fehérréppel van dolguk az uradalmi cselédeknek. Persze tudjuk, a sors nagy igazságtalansága, ha egyszerre két szélsőséggel, elégtelen fizikai külsővel és ezzel homlokegyenest: mohó és perverz vágyakozással állít ki valakit. A báró kisasszony márpedig nagy szomjjal jár szenvedélye kiszáríthatatlan kútjára, s legényeit furulyaszóval hívja déli itatóra a kútágas mellé ácsolt nyári fedés asztmát élénkítő szalmájába. Az agglegények delejezve mennek a kútra, mielőtt vizet mernének szomjukra, szerre szerelembe esnek. Ettől kezdve romlásnak indulnak, mint a zápoló tojás. Első körben herezacskójukba áll belé valami görcsölő nyavalya, majd mindeniké erősen meg-lágyul, hiába morzsolják, mint a darát a malomban, mert nem és nem, mind-össze száradt tasak marad nekik, mint a mestergerendán függő malac levegővel felfújó vízhólyagja, amibe fősajtot tölt a parasztasszony.

Mindezek mellett csak egy másik fura eset ne izgatna, de nagyon is izgat, és kérdéseink naponta ismétlődnek, mi jöhet még ezután. Azt mondják, Vencel bőrrebe is belebújt a báró kisasszony szelleme.

Ha Vencel ott van a tűzoltóház előtt, mindig megkérdezzük, Vencel, minek gereblyézel feszt?

Gyermekeim, Vencel bácsi a határvadászoknál szolgált, ennyit mond, ezt nyári időben naponta el kell mondania, sőt ősszel is, amikor a seregélyek már csapatosan támadnak. Vencel általában lámpagyújtás után mutatkozik, kucsmában, kozsókban jön az alszegről, rém hosszú bottal kopogtat, amivel nem is diót, hanem csillagokat lehetne kosztolni az égről. Vencel nem ver csillagokat, mert talán tudja, gnómnak csillagverés nem való, örülhet, hogy feléri az el-hagyott tűzoltóház kilincsét.

Egészen jól elvan, nyáron gyümölcsön él, rengeteg gyümölcsön, egészen jól viszi, különösen akkor, amikor érik a szilági és a besztercei szilva. Az biztos, ha a csillagokat nem is, a fákat a berkek végében rendesen megkosztolja, azután eljár a dombhátra, feljön hozzám a szőlősbe, bejön a kalibába, hoz szedret, mert rákap a gyepek gyümölcsére, és velem együtt jóízűen szopogatja. Mondják a völgyben, hogy belenyúl a kaptárakba, megcsapolja a lépes mézet, mézes bödönt is lop. Mindenek ellenére Vencel a völgyben köztisztületnek örvend, esténként előre köszönnek neki az emberek, amikor megy a kosztal a tűzoltóház felé. Vencel válaszképpen mond valamit, részéről ez így tisztességes, emberszámba veszi a völgy lakóit...

Hanem az utóbbi napokban Vencel a köszönéseket nem úgy fogadja, mint azelőtt, pontosabban nem mond, hanem mormog valamit, görnyedtebb, a gnómnál is gnómbb lesz, majdnemhogy gurul, elhagyja a kosztját, a tűzoltóház felé menet a kerítések mentén halad szokatlanul. Egy este Soó Vándor Elemér nem tudja megállni, megszólítja:

Jó estét, Vencel, mi a fene van veled?

Vencel nem felel, mint egy sunyító kutya, félreszökken, elsuhan egy tornác alatt, átlépik a kerítésen, innen kutyafuttában halad. Né, Vencel egészen megbolondult, kiabálja Soó Vándor Elemér. Vencel ekkor már nincs sehol, a Horváth-bár felvert népe nem találja, pedig megcsapdosnak alaposan minden gyeput, bokrot.

Majd előkerül, mondják.

Másnap reggel ott, ahol Vencelnek haladnia kell, a folyó felé vezető nyomokat látnak. Az nem lehet, hogy Vencelnek medvenyoma legyen, állapítják meg a nyomkövetők. Az orvvadászok szerint márpedig közönséges medvenyomokat áztat a harmat. Valaki javasolja, meg kellene kongatni a tűzoltóház harangját, de mások szerint minek, nem szól az, mert repedt.

Fogy a völgy, mintha lopnák, sokszor mond ilyesmit egyáltalán nem restelkedve Kozák polgármester. Ilyesmiket mond, mert valamit mondania kell, ha falugyűlés. Gondolom, mindenki megérti, társadalmi, hogy is mondjam, létbiztonsági kényszerűség két bakterre bízni legalább a jelent, mert a jövőnek annyi, a múltat pedig szemünk előtt szépen lesöprik, döntögetik, viszik darabig a Janicsay-Korniss bárók márványemlékeit az arisztokrata temetőből, hogy konstatáljuk, el is viszik mind. A polgármester szóval sem említi Janicsay báró kasszony visszajáró szellemét. Megértem, minek olajat a tűzre, minek háborgatni a lelkeket. Értem én, mit akar mondani az előljáró, csak a sorstársaim nézik bambán, egyáltalán nem értik, Kozák polgármester hová szeretne kilyukadni.

Oda, hogy a felmenőktől megörökölt birtoklási ösztönünknek köszönhetően mégis megnyugtató, ha azt gondoljuk, dehogyis nincs mit ellopni, jó érzés hát bakterkedni alszegen és felszegen, tekintsük úgy, hogy közhasznúságunk nyilvánvaló. Mintha felvillanyozna Kozák polgármester, ha nincs is igaza, szerintem jó szónok, meggyőzőképessége sorstársaim körében olyan kilencvenhárom százalékos.

Ha azt gondolnánk, hogy leányt se lopnak manapság, rosszul gondoljuk.

Dénes, fog karon hirtelen Izsák, majd a meredek Iszlai utca felé mutat. A szőlő-hegyből levezető szűk sikátornak általában fekete torka van, az utcát mogyoróbokrok szegélyezik, a lombja valóságos alagutat képez, a nap sem süt be, csak lombhullás után. Valami villanás, folytatja Izsák, sűrűn veszi a levegőt, mint akit szalajtottak, tudom, hogy nálamnál is jobban szorítja a kézbelit, vagyis a gilotint, mint aki akár vérével is megvédi a hagyatékot, de ebben a pillanatban nem őrizzük meg, mert a hirtelen felkelt holdvilágban fehérnépet látunk kendervászon pendelyéből kivetközni. Mondanám, itt és így kezdődik, ha jól mondom, az autentikus vidéki romantika, az Iszlai utcában éjfél után alig valamivel, amikor a baglyak azt hiszik, övéké az idő, és sohasem jön el a virradat, hogy szárnycsapások nélkül, fázósan vagy lila hajnaltól szégyenkezve elhagyott csűrők felé vegyenek irányt, de ilyentájt, amikor a hold még nem ment át az éjszakát felező Janicsay-kastély tornyának függőleges vonalán, a madarak meglehetősen közel merészkednek a szerelemhez.

A fehérnép hol jobbra, hol balra rángatja a fejét egészen bevadult hímje alatt, mert hall az üzekedő férfi hörgései mellett légbeli suhogást. Mondják, hogy a baglyak szerelmes asszonyok hajába kapaszkodnak, nem úgy a harangláb tornyában lakó varjú, aminek, ha nesz van, szeméről felsuvad a szürke hártya, belenéz az éjszakába, fészkelődik, csőre koppan a gerendán, álmos madár, viszont napvilágon támad, ott repked a szélben, amikor fehér arcú asszonyok, barázdált arcú komor férfiak mind-mind feketében ráállnak a hegyi ösvényekre, mennek libasorban akasztott embert temetni, jövet pedig a legelő itatójánál megpihennek. A férfiak előbb leverik a sarat, majd felteszik a lábukat a vályúk peremére, mossák csizmájukat, az asszonyok pálcával őrködnek mögöttük, hessegetnek ereszkedő varjakat, hess, madár, mert a férfiak kidagadt heréjébe csípnének.

A vidéki éjszakák sötétek és közönségesek, feltéve, ha nincs mínusz húsz alatti fagy, mert ha mínusz 21 fokban kell nekünk meglesnünk szalonnára, fagyos kolbászra eljáró zsványt, akkor könnyű dolgunk van, recsegő hidegben tiszta az ég, recsegnek a csillagok, tele a völgy holdfénnel, ám ilyen langyos, őszi éjszakában csak Boldizsárt látjuk az utcán bizonytalanul álldogálni, holt-részeg vagy, menj haza, mondjuk Boldizsárnak, talán az elmenő hold után beálló tömény setéség támasztja meg, mondjuk ismételten, menj haza, ha nem, akkor viszünk, na jó, amikor visszatérünk, szaladunk egy kört az alszegen, beveszünk két deci Unikumot a nonstopban, ahol már éjjeli filmre se vevő két agglegény, asztalra borulva álmodnak, folyik a nyáluk, mint leszúrt legény szájából a felszökkenő vér, jövet Boldizsár ott áll, ahol hagyjuk, felemelt mutatóujjal áll, hallgassuk, mondja, valaki furulyál, bartóki szépet furulyál, és Boldizsár már cseppet sem részeg, mert akkor nem hallgatna furulyát, mert kétségtelen, hogy valaki valahol fú, furulyát fú, gyere már közelebb, szép menyecske, hadd öleljelek meg, mondja Boldizsár, inkább táncolok neked egy lassút, mondja a szökött menyecske, mint egy egy őzsuta, riadtan megugrik a menyecske, Boldizsár kezében villan a kés, jaj, nehogy, ne ölj szép menyecskét, valaki fú, szépet,

csángóst, oláhost, székit, palatkait, zsobokit, jönnek az agglegények, pattogatnak, csára verik kalapjukat, jön elszórtan a falu népe, majd egyre többen, menyecskék borzosan, fehér pendelyekben, férfiak fekete kemény szárú csizmákat csattogtatnak, eljön a tiloló, a mi Máli szecskánk, Izsákék késétől fosztott gilotinja, eljön, táncol a sulykolópad, a sógorék gyalupadja, a nyújtópad a kápolnából, a deres, a kézvonópad, zörög a patkányfogó bilincs, bevadult bikák orrából vért csorgató kapocán járja a táncát, borkövet okád a régi boroshordó, eljön a harangláb repedt harangja a Janicsay bárók címerével, szól, mint a bádóg, eljön a nyereg, a zabla, a járom, kiálló csontú arcokat laposra csapó járompálca, látjuk, egy lány a pendelyével betöröl a lába közé, ijijij, szól a fellármázott vércse, ki hallott ilyet, bolhacsontváz hull zörögve Pongrátné vadmacskájának bundájából, még ma éjjel Váli Pirost meghágják, de meghágják, Vencelt, a gnómot láncon vezetik, Matyi szúrós galagonyaágtól véreseket köp, táncol Kósa Pál kovácmester bőrköténye, pörög állón a nagyverő, hééé, Booorbááálaa kis-asszooony!

Eközben az árnyék a tornácokon suhan, mint valami pokoli légballon, valahol átlépi a hevedert, a törpe tearózsát ügyesen a lába közé veszi, ezután fel-emeli köntöse elejét.

